

WERELDORIËNTATIE EN TAAL

PERFECTE PARTNERS

Welke kansen zijn er? Steeds meer scholen gaan aan de slag met het combineren van wereldoriëntatie en taal. Deze manier van werken biedt kansen om (1) het leren en leesonderwijs voor leerlingen betekenisvoller te maken; (2) breder aandacht te besteden aan taalonderwijs (3) doelgericht vakgebieden met elkaar te combineren, passend bij je schoolvisie en schoolweging. Edux ontwierp een visual over deze kansen en lichten deze toe in een drietal artikelen. In dit eerste artikel gaan we in op het bevorderen van lezen en leesplezier.

Het leesavontuur

Afgelopen vakantie bracht ik met mijn neefje een bezoek aan 'De Kinderboekentuin' in Breda. Hij is

EDUX **JOUW TALENT, ONZE KENNIS, HUN ONTWIKKELING.** **OVER**

- Begrijpend lezen combineren met WO
- Leesmotivatie in de bovenbouw
- Leerlingen bewust en kritisch leren handelen
- Het hele leerproces stimuleren: vooraf - tijdens - na

1 WHY
LEESMOTIVATIE
Aha, leren lezen is NUTTIG!
LEES TECHNIEK TOEKET BEREIK
Ik leer lezen, omdat het moet...
Ik wil weten WAAROM...
ZOEKEN NAAR BALANS TUSSEN INSTRUCTIE ZELF ONDERZOEKEN
voorspellen, argumenteren, luisteren, mening aanpassen
AANLEREN VAARDIGHEDEN

2 HOW
BASISHOUDING
DE HELE DAG
Iedere keer als er tekst/info voorbij komt: Het domein taal is niet te vangen in een methode.
COMBINEER
DOEK HET DE ACTUALITEIT
Leerlingen bij wie het niet vanzelf gaat
Wat lukt al wel en geef expliciete instructie.
Dit lukt al wel!
lukt het echt niet?
Is het nouit aangeleerd?
SAMENGEVAT
Aanwakkeren nieuwsgierige, kritische houding
Stimulerende taal gebruiken
Balans instructie — zelf onderzoeken
Bewust expliciet maken vaardigheden
Samen met het team → VISIE ontwikkelen
↳ dezelfde taal, samen leren
Leer aan leerlingen: "Ik lees voor het leven!"
Beredeneerd aanbod
Model en leer aan: mening aanpassen, argumenteren, voorspellen, luisteren
Aanleren zelfregulerende vaardigheden
SPANNINGSVELD
aanbod, Citotoetsen
DEFFEN WEL DE WERKFORM
Wat is de inhouds-onloop?
We hebben nu geleerd om deze strategie te gebruiken om antwoord te krijgen op mijn vraag.
Wij laten ons NIET LEIDEN door de METHODE!
Hoe KROM het ook voelt...
Wat wil ik nu over leren?
Wat heb ik nodig?
Hoe pak ik het aan?
Wat heb ik geleerd?
Wat heb ik al geleerd?
Wat heb ik al geleerd?

3 WHAT
WAT ZOU HET EFFECT ZIJN?
→ Hoger doel: Leerlingen met informatiehonger (Ik wil meer!)
→ Leren lezen om iets te weten te komen en niet voor 'het' antwoord.
→ Leerlingen die kritisch durven én kunnen denken.
IEDEREEN EEN KRITISCHE NIEUWSGERIGE HOUDING
Praat met je team over: Het belang van het behouden en verder ontwikkelen van een KRITISCHE EN NIEUWSGERIGE houding bij leerlingen.

wat je noemt een 'boekenwurm'. Hij leest het liefst de hele dag en kan dat ook goed. In deze boekenwinkel werden we geholpen door Annelies, een dame met een enorme liefde voor boeken en veel interesse in Mathies (mijn neefje). Hij heeft een enorme leesmotivatie. In de trein naar huis vroeg ik dan ook aan Mathies, of hij weet hoe het komt, dat hij zo graag leest. Hij zei, dat hij het heerlijk vindt om een andere wereld in te gaan en de meest gekke avonturen te beleven. Hij voegde er ook nog aan toe, dat er op school alleen saaie teksten en boeken te vinden waren en dat de juf maar weinig tijd had om de kinderen te laten lezen.

Urgentie

Zo vanzelfsprekend als de leesmotivatie bij Mathies is, zo is het helaas niet bij veel andere kinderen. Uit groot internationaal onderzoek blijkt dat de leesvaardigheid en het leesplezier van de jeugd in Nederland de afgelopen jaren steeds sneller daalt (sneller dan in andere Europese landen) (OECD, 2019). Ook steeds meer scholen zien lagere resultaten op hun CITO toetsen begrijpend lezen en herkennen zeker in de bovenbouw de lage motivatie van kinderen. Ook horen we van scholen, dat er vragen zijn over de aanpak; we werken hard, we volgen de methode, maar het helpt niet.

Lezen is van groot belang voor het functioneren in de maatschappij. Door te lezen leer je over andere culturen, belangrijke zaken uit de geschiedenis, maar ook over de menselijke psyche. Het helpt je in je persoonlijke ontwikkeling. Heel belangrijk dus om onze kinderen goed te leren lezen! Leren lezen heeft een sneeuwbaaleffect. Wanneer kinderen goed kunnen lezen zullen zij ook meer plezier ervaren bij het lezen. Dan zullen zij ook vaker lezen, waardoor zij er weer beter in worden. Echter, kinderen die geen plezier hebben in lezen, lezen minder en dus ook minder goed. Waardoor ook de motivatie weer daalt.

Wat te doen? Op scholen wordt veel aandacht gestoken in het technisch goed leren lezen. Dit is uiteraard de basis, maar we kunnen een groter leereffect bereiken wanneer we starten bij het verhogen van het leesplezier. Maak lezen weer leuk, een ontspannen bezigheid in plaats van een inspanning en een 'verplicht nummer'. Een effectieve manier is om het lezen te integreren in het gehele taalonderwijs. Lezen doen we immers de hele dag. Lezen is een doelgerichte activiteit: je wil weten wat in de tekst staat, je bent op zoek naar informatie. Lezen en wereldoriëntatie worden om deze reden steeds vaker gecombineerd. Door het geven van een boeiende en aansprekende context wordt het lezen meteen betekenisvol en nuttig. Door veel te lezen, onderzoeken en met elkaar te praten over teksten en informatie groeit niet alleen hun kennis over dat onderwerp, maar ook de mondelinge en schriftelijke taal en de woordenschat. Sterker nog; je hebt geen aparte woordenschat lessen meer nodig. Het lezen wordt een logisch onderdeel van het leren in plaats van een doel op zich.

Uiteraard is er wel een verschil tussen WO - en leesonderwijs. Bij het WO-onderwijs ben je voornamelijk gericht op het vergaren van kennis over een thema, en leer je over jezelf en de wereld om je heen. Juist bij WO kunnen vaardigheden als kritisch denken en probleemoplossend vermogen worden ontwikkeld en stimuleren we een duurzamer en inclusiever wereldbeeld. Bij (begrijpend) leesonderwijs ben je gericht op het toepassen van de juiste technieken om informatie uit de tekst te

halen en verbanden te leggen. Bij beide typen ben je aan de slag met andere strategieën en zal de instructie van de leerkracht er anders uitzien. Uiteraard is er veel overlap.

Leesonderwijs anders inrichten is een proces wat je stap voor stap met elkaar als team moet aangaan. Denk je als team erover na om hiermee aan de slag te gaan? We zetten hieronder een aantal sleutels tot succes om leesmotivatie en leesbegrip te bevorderen.

Sleutels tot succes

- Combineer leesbegrip en kennis van de wereld. Lees meerdere, rijke en gevarieerde teksten rond een centraal thema zoals 'de ontdekkingsreizen' en stel steeds twee doelen.
 - 1 kennisdoel: 'ik kan beoordelen welke positieve en negatieve gevolgen de ontdekking van Amerika door Christoffel Columbus had voor de inheemse bevolking'.
 - 2 leesdoel: 'ik kan de signaalwoorden onderstrepen in de tekst'.
- Combineer doel en reden van lezen. Een praktisch voorbeeld: je leert hoe je een hamer gebruikt (=strategie) om een vogelhuisje te kunnen maken (=doel). Het gebruik van de hamer zelf is niet het doel, dit heb je nodig om het vogelhuis te kunnen maken. Bij begrijpend lezen is dit net zo. Je wilt de positieve en negatieve gevolgen van de ontdekking van Amerika onderzoeken in een tekst, dus je leert een strategie (de hamer) aan waarbij je b.v. instructie geeft op het stellen van vragen, of het visualiseren via een schema, zodat je de gevolgen beter kunt overzien.
- Geef expliciet instructie over de vaardigheid die je bij de kinderen wil zien. Doe het voor, laat zien welke stappen jij zet, waar je naar kijkt, welke vragen jij jezelf stelt, hoe jij aantekeningen maakt. Leer het vervolgens de kinderen, in kleine stappen en geef veel feedback.
- Heb aandacht voor de autonomie van leerlingen. Voer klassengesprekken over de soorten teksten, die kinderen interessant vinden, en houd hier rekening mee in je klassenbibliotheek. Ga na hoe kinderen zelf kijken naar hun leesvaardigheid. Bespreek vanuit stellingen het strategiegebruik van leerlingen. B.v. ik vraag me tijdens het lezen van de tekst af, of ik alle woorden begrijp. Bespreek dan ook waarom je dit doet. Laat kinderen lezen wat ze willen, omdat ze ergens in geïnteresseerd zijn, of omdat het lezen ontspanning geeft.
- Zorg voor klassendiscussies. Stel prikkelende vragen waardoor de kinderen in de tekst moeten zoeken naar antwoorden en een onderbouwing van hun antwoord. Laat kinderen vervolgens de discussie met elkaar aangaan. Let op: er is geen goed of fout, als je het maar goed kunt onderbouwen.
- Wees het goede voorbeeld. Model hierbij de leesstrategieën die jij als vaardige lezer gebruikt. Deel je favoriete leestips en ga, wanneer jouw kinderen vrij lezen (liefst iedere dag) zelf ook lezen in een kinderboek.
- Stimuleer zelfregulerende vaardigheden tijdens het lezen. Dus leer kinderen aan om voordat ze gaan lezen een doel of vraag te stellen. Heb veel aandacht voor het toepassen van de aangeleerde strategieën (de transfer) in een betekenisvolle context. Geef veel aandacht aan het concluderen. Wat weet ik nu ik deze tekst heb gelezen, welke vragen zijn beantwoord, welke mening heb ik over dit onderwerp en ga hierover met elkaar in gesprek. Zo leren we kinderen niet alleen van lezen te houden, maar ook hoe zij kritisch kunnen lezen!

Advies

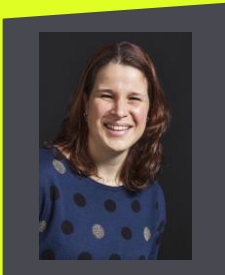
Kijkend naar de sleutels, is wereldoriëntatie een ideale partner om leesmotivatie en leesbegrip te bevorderen, waarbij de vaardige leerkracht de motor is. In het volgend artikel uit deze serie van drie belichten we de link naar taal.

Meer kennis?

- OECD (2019). PISA 2018 Results (Volume I): What students know and can do. OECD Publishing: Paris
- <https://www.lezen.nl/onderzoek/leesbevorderingsprogrammas-in-het-onderwijs-werpen-vruchten-af/>
- <https://www.jellejolles.nl/over-zelfregulatie-een-wiki/#Totslot>
- <https://www.onderwijskennis.nl/artikelen/stap-voor-stap-op-weg-naar-zelfregulatie>
- [Leesprestaties Nederlandse middelbare scholieren gaan achteruit - Stichting Lezen](#)
- [Leesmotivatie en leesvaardigheid versterken elkaar - Stichting Lezen](#)
- <https://www.groene.nl/artikel/hoe-minder-je-leest-hoe-minder-je-weet>

Meer weten?

Wil je vrijblijvend meer weten over wereldoriëntatie en/of taal, of wil je ondersteuning bij het werken met hiermee? Neem dan contact op met een van onze adviseurs en informeer of Edux jou of jouw team kan ondersteunen.

Ellen Speekenbrink

Adviseur

06 – 10 54 52 83

e.speekenbrink@edux.nl

Marleen Hilhorst

Adviseur

06 – 83 44 27 60

m.hilhorst@edux.nl

